

Od rozpadu Západořímské říše po zahájení evropské expanze

Evropa ve světové ekonomice

2023

Regiony světové ekonomiky

- **Aglomerace** na základě intenzity vzájemných kontaktů a kulturních rozdílů;
- **Západní Evropa**; Východní Evropa; Střední (nomádká) Asie; **Muslimský svět**; **Jižní Asie**; Jihovýchodní Asie; **Východní Asie**; Afrika;
- *centrální*: **Muslimský svět** a **jižní Asie**; *zprostředkující* JV Asie, *dominantní východní Asie*; *periferie* východní Evropa a Afrika; **izolovaná Západní Evropa**;
- **Produkty**:
 - **Evropa**: otroci, zbraně, kožešiny, jantar, dřevo, med + export stříbra;
 - **Islámský svět**: řemeslné výrobky (papír, sklo), textil (bavlna, hedvábí), cukr, umělecké předměty + zprostředkování;
 - **Asie**: koření, hedvábí bavlna a další řemeslné a umělecké výrobky (porcelán).
- **Pozemní vs. obchodní námořní cesta**;

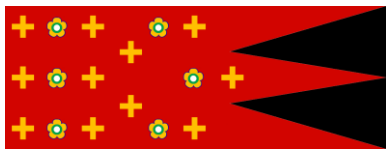
Odhad populace regionů v roce 1000

Západní Evropa	25
Východní Evropa	15
Islámský svět	28
Střední Asie	9
Jižní Asie	79
Jihovýchodní Asie	9
Východní Asie	67
Čína	60
Svět	265

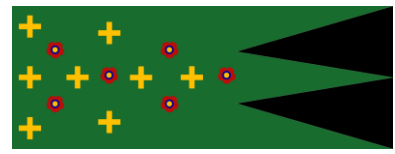
Západní Evropa

- Nástupnické útvary po **Římské říši** + **severní** sousedící **oblasti** + **katolický** vliv ve střední Evropě;
- **Charakteristika:** geografie, klima, doprava (moře, řeky);
- **Dědictví Říma** (republikánství vs. autokratismus; náboženství; antika + germánské kmeny + židovsko-křesťanská tradice);
- **Fragmentace a konflikt** (náboženská, etnická, geografická):
 - První mezi rovnými a volba;
 - Nemožnost dominance;
 - Ochrana před vpádem;

Karolínský svět, formování států, obchod

- **Řím** – 2000 sídel spojených silnicemi, daně ze zemědělské produkce – **velkostatky** a **otrocká práce** + daně na obchod, velká **města** a dálkový obchod; **SZM** (centrum); financování **armády**; Justiniánský mor 542 (-25%), Řím vypleněn Germány (410 Vis, **455 Van**, 546 Ostr);
- **Francká říše** (481-751) – elita na **venkově**, statky a **opatství**, družiny; zmenšení rozsahu trhu a specializace, úrovně správy;
 - **Karel Veliký** císařem (800), přijetí nástupnictví ŘŘ; 843 Verdun rozdělení;
- Nelze vládnout z **Cách** – migrace; armáda – **feudální jízda** leníků ad hoc; odpovídající decentr. admin. struktura; rytířský étos;
 - **Plundrování** jako zdroj – příjmy a odměňování; **otroci** pro muslimy; posun hranice na východ -> krize (více kořisti, centralizovanější kontrola); **konverze** Slovanů a Maďarů (cca 1000);
- **Ota veliký** (936, 962-973) **Německo**; Lešské pole 955 (Maďaři, císař SŘŘNN);
- Spor o **investituru**;
- **Britské ostrovy** - legie odešly v 5st.; invaze Sasů, Anglů a Jutů (vytlačení Britoni); konverze 7st.; prosperita 8st. – baltský obchod;
- nájezdy na kláštery -> 9st. dánská invaze **Alfred Veliký** (871-899) vytlačil (878) a unifikoval Anglii (definitivně cca 1000); politika tributu (nárazník);
- La Manche – výstup pásu měst ze severní Itálie...

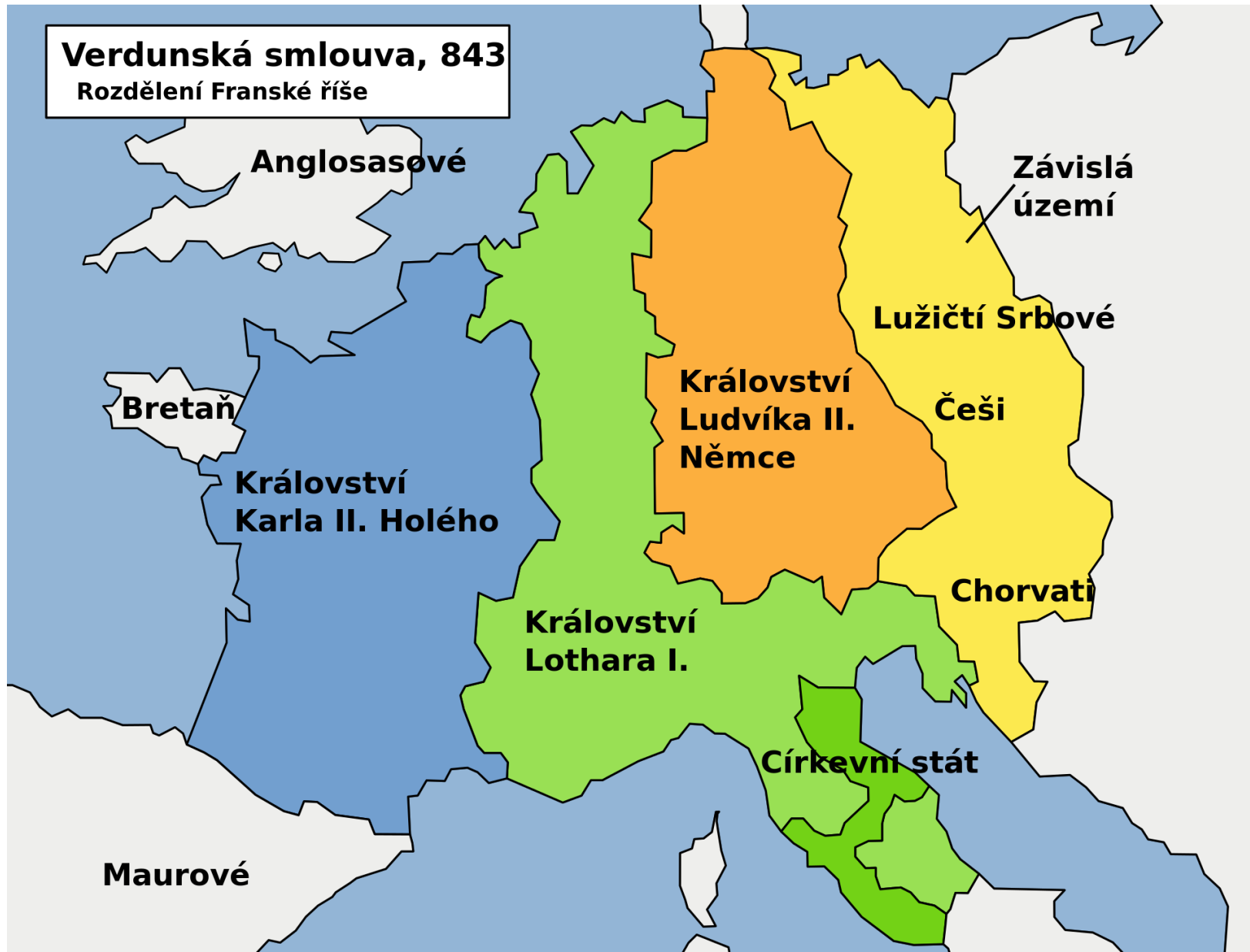
de Steuben's *Bataille de Poitiers, 732*

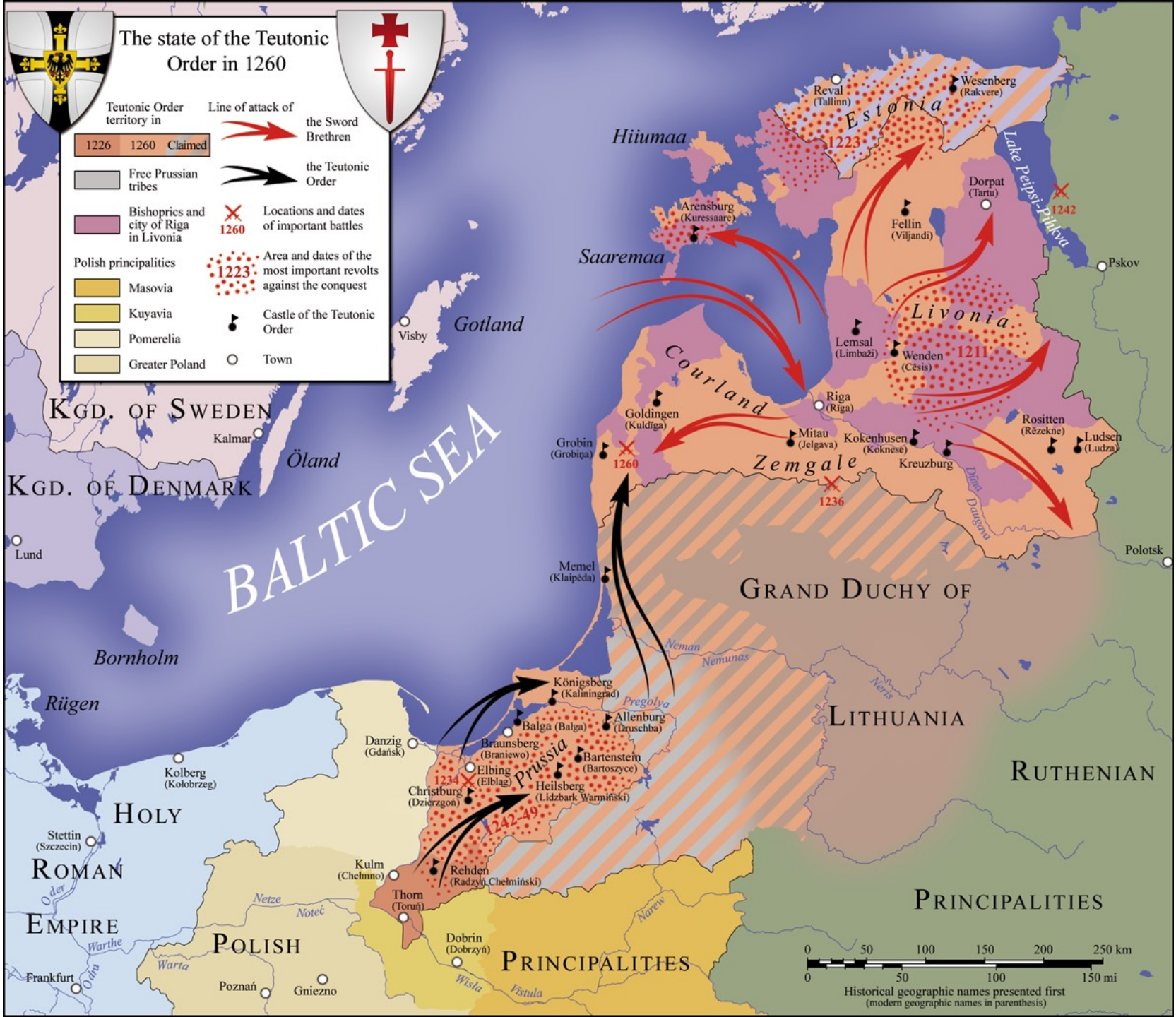
Vítězný Karel Martel (718-741) čelí Abdul Rahmanovi Al Ghafiqimu v bitvě u Tours

Panovníci	období
Merovejské království	481–687
vláda majordomů	687–751
císař Karel Veliký	768–814
císař Ludvík Zbožný	814–840
císař Lothar I.	843–855 Středofrancká říše
Ludvík II. Němec	843–876 Východofrancká říše
Karel II. Holý	843–877 Západofrancká říše

Verdunská smlouva, 843
Rozdělení Franské říše

EUROPE

c. 900 A. D.
 Scale 1:20,000,000 (320 miles=1 inch)
 English Miles

- Lands of Arnulf & Louis the Child (Germany)
- " Charles the Simple (France)
- " Rudolf of Burgundy
- " Louis of Provence
- Boundaries fixed by the Treaty of Meerssen 870
- of Themes of E. Roman Empire
- " vassal states of E. Roman Empire
- " acquisitions " up to c.1000
- Viking Raids
- Magyar "
- Saracen "
- Routes of the Varangians

THEMES OF THE EAST ROMAN EMPIRE in the 9th Century

ASIA		
1 Opsikion	16 Chaldea	
2 Optimaton	18 Lykandos	
3 Paphlagonia	19 Cyprus	
4 Bukellarian	EUROPE	
5 Anatolic	20 Thrace	
6 Thracesian	21 Macedonia	
7 Samos	22 Strymon	
8 Aegean	23 Thessalonica	
9 Cibyrhaot	24 Hellas	
10 Seleucia	25 Peloponnesus	
11 Cilicia	26 Nicopolis	
12 Cappadocia	27 Dyrrhachium	
13 Charsianon	28 Cephallenia	
14 Armenia	29 Longibardia	
15 Sebastea	30 Calabria	
16 Colonea	31 Cherson	

Otto I,
Strasbourg (12st.)

Svatý Ulrich
(Odalrici) - první
svatý kanonizován
papežem (993)

Biskup Augsburský
(923), generál
císařské armády a
velitel obrany
města (955).

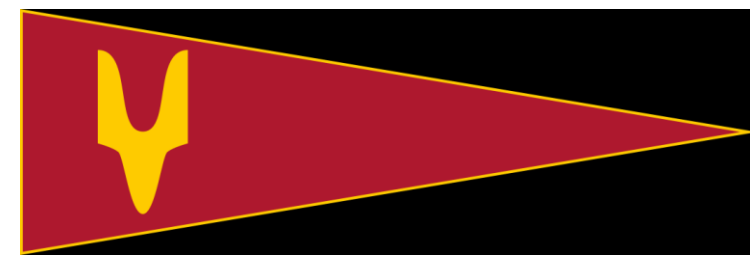

Císařská koruna (962-1806) pro korunovaci germánského římského krále;
císařský kříž: „holy lance“ a „true cross“.

Východní Evropa

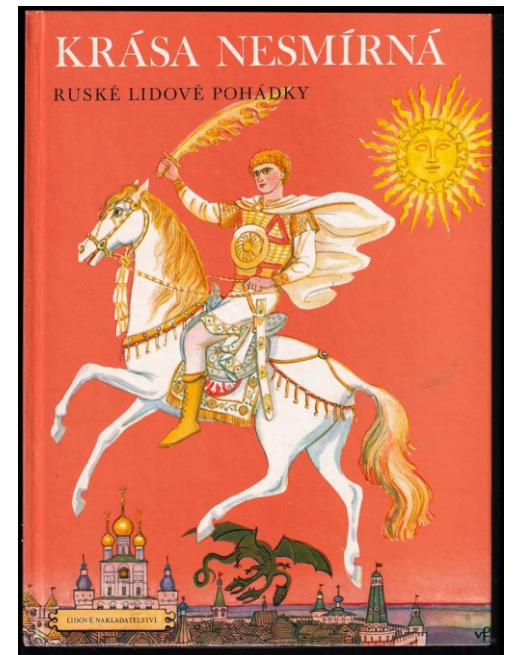

- **Rus: Vikingové** – vojenská aristokracie, slovanští rolníci;
- Legenda: **Rurik** (Varjag - SWE) – 862 vládce Novgorodu; princ **Oleg** – 882 dobyl Kyjev – centrum ruského světa, obchodní křižovatka; největší evropský stát; ortodoxní křest **Vladimira** 988; vrchol – 11. st.; dobytí Mongoly 1245...
- **Bulharové** (Krum: 811, Pliška) Byzanc, konverze;
 - Asimilace do usazených populací – obecné schéma;
- **Obchodní cesty**: Balt, stanice (Ladoga, Novgorod, Kyjev) → řeky Dněpr a Volha → Byzanc a Islámský svět;
- 9st. Chalífát porazil Chazary – **obchod** kožešiny a otroci (Vých.E), otroci a zbraně (Záp.E) za luxus východu (hedvábí, koření a další);

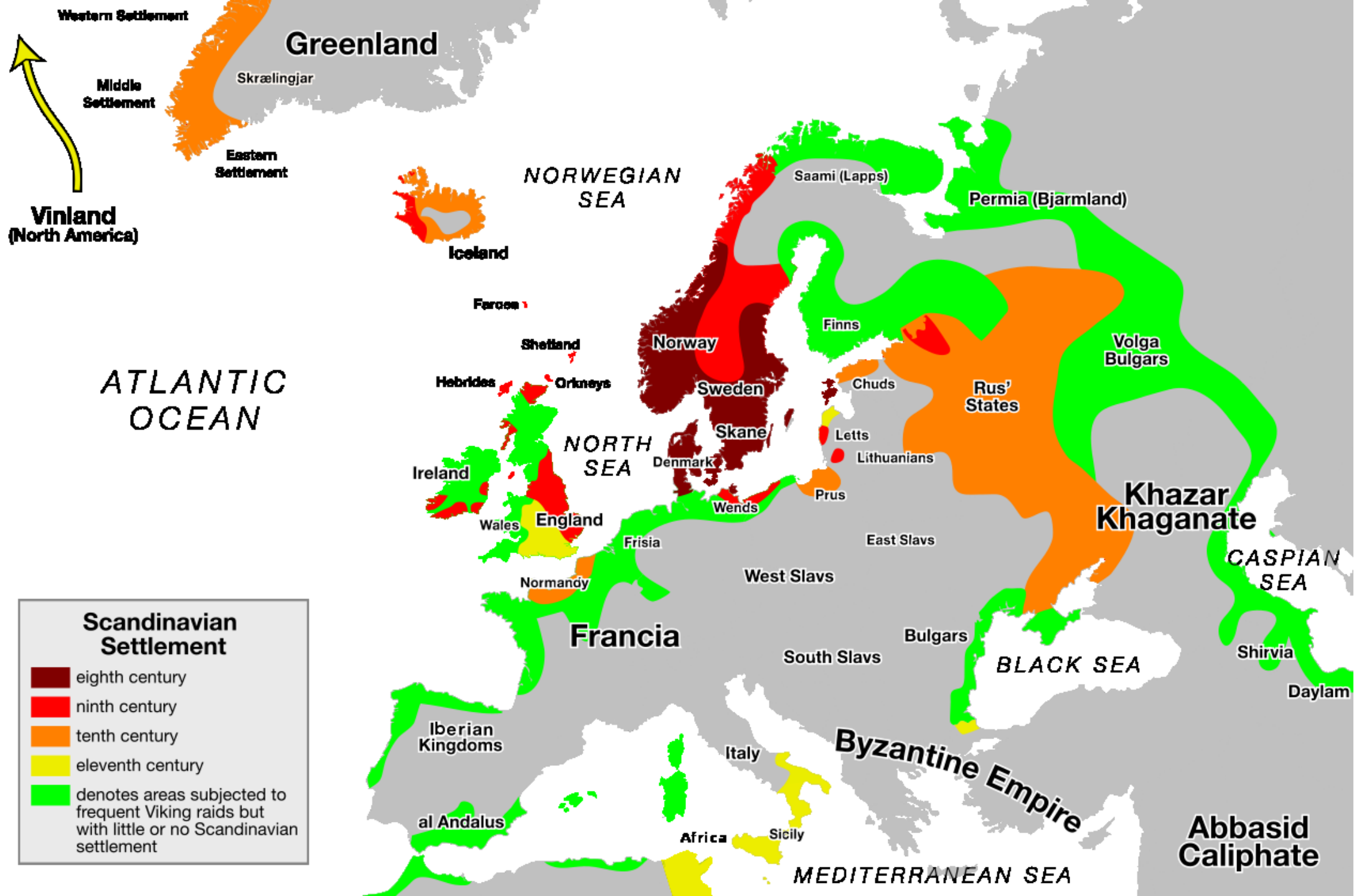
Chrám sv. Sofie Novgorod a katedrála sv. Sofie Kyjev

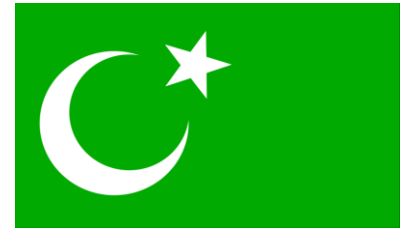

Scandinavian Settlement

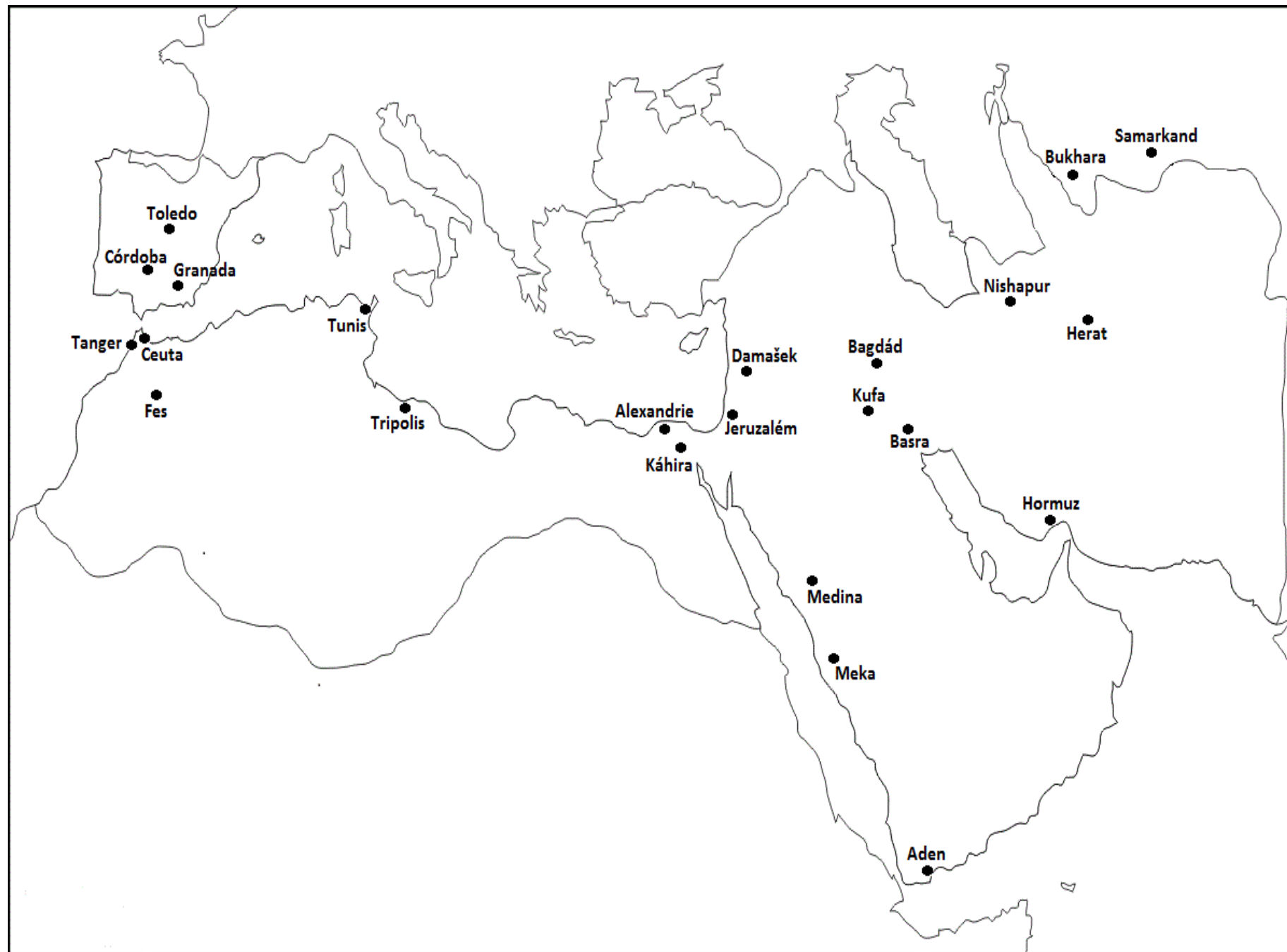
- eighth century
- ninth century
- tenth century
- eleventh century
- denotes areas subjected to frequent Viking raids but with little or no Scandinavian settlement

Islámský svět

- Klíčová oblast (Nil, Mezopotámie, Arab.poloostrov, Irán, Afgh. + Indický pol.); propojení Římské říše a SZM s Blízkým východem a Perskou kulturou;
- **Arabský jazyk a islám** (obchod, administrativa, právo) – arabské kmeny + Byz. a perská administrativa;
- 9-10st. **zlatý věk** islámu- **obchod**: luxus a průmyslové výrobky za suroviny a otroky **Evropy** (holandská nemoc);
- **Expanze**: Španělsko 711-714; Poitiers 732; 751 Talas;
- Nelze ovládat z **Damašku** – rozprostření arabské **válečnické aristokracie** (Umar – **koncentrace** Arabů a daně do centrální pokladny) – kulturu přejímalo ovládnuté obyvatelstvo; **monetizace** Byz. a Persie (dinár a dirham); svět urbánních ostrovů (rabat - Persie);
- Riziko **rentiérství** – vojenskou funkci válečné kasty turkínů;
- Mekka a Medína (náb.); **Damašek** (Umajj. 662-750) a **Bagdád** (Abbás. 750-1258);
- **Dálkový obchod** – kontrola Rudého m. a Perského zál. – Indický oceán – zprostředkování Evropě a **renty**;
- Města Iránu a střední Asie – **karavany** – Samarkand, Nishapur, Herat, Bukhara...

Toledo

Córdoba

Granada

Tanger

Ceuta

Fes

Tunis

Tripolis

Alexandrie

Káhira

Jeruzalém

Damašek

Bagdád

Kufa

Basra

Medina

Meka

Aden

Hormuz

Herat

Nishapur

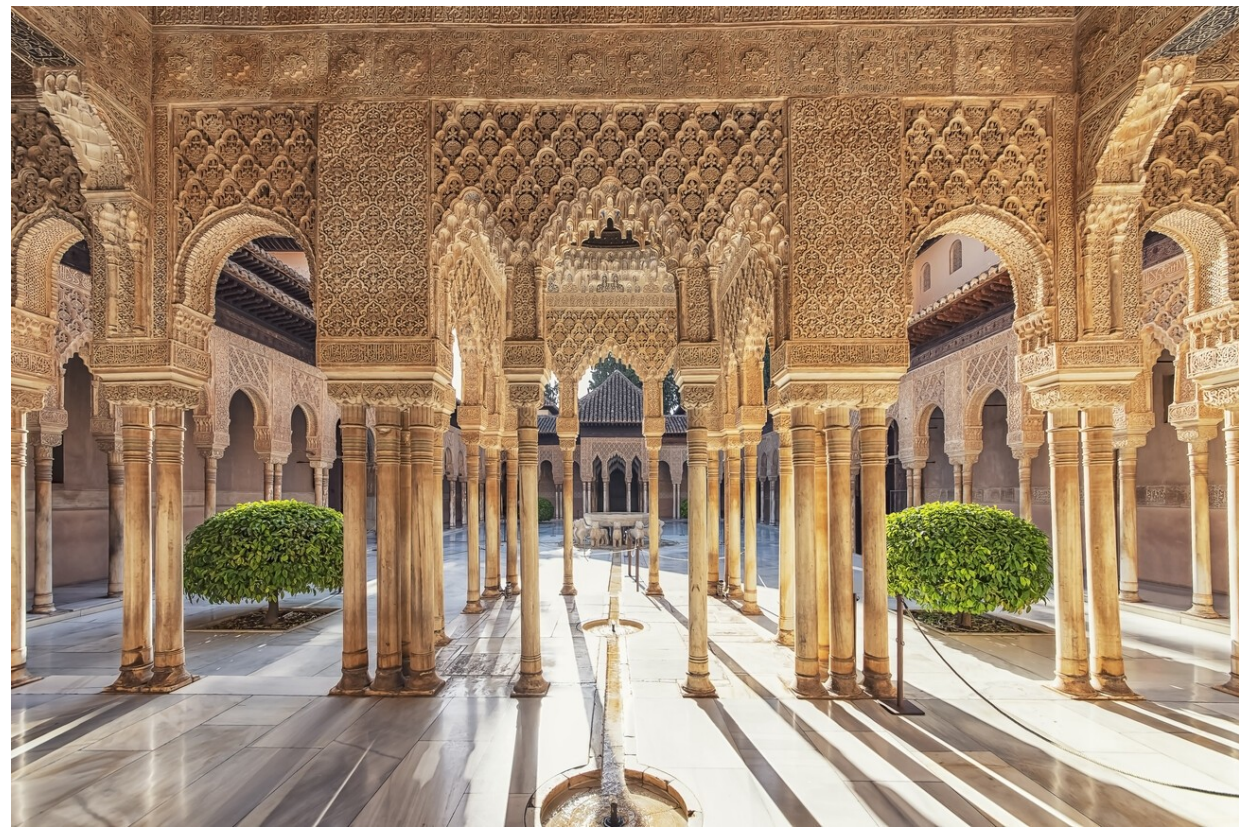
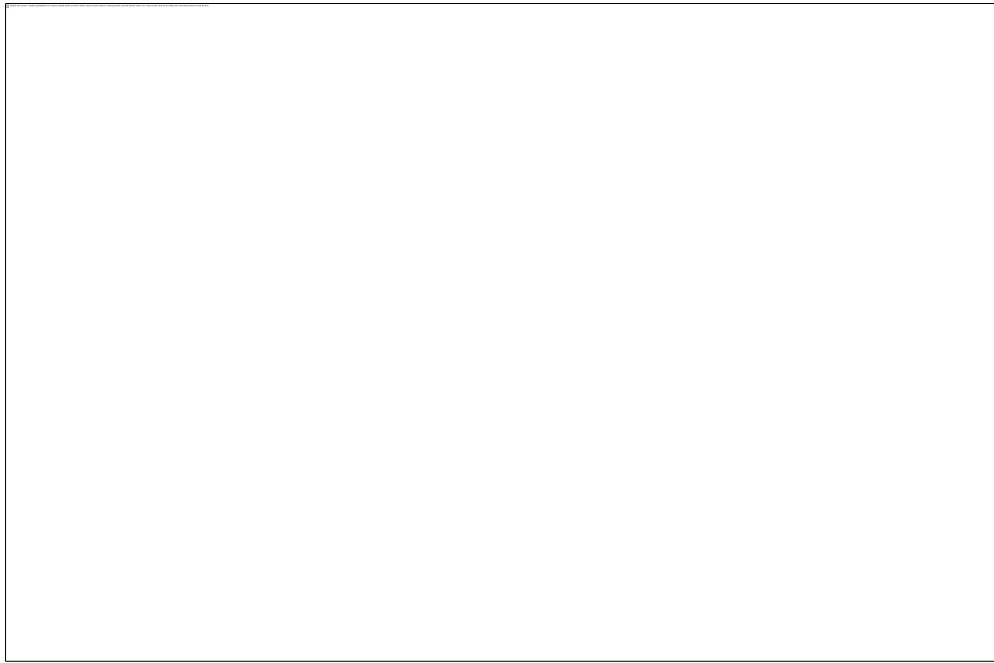
Bukhara

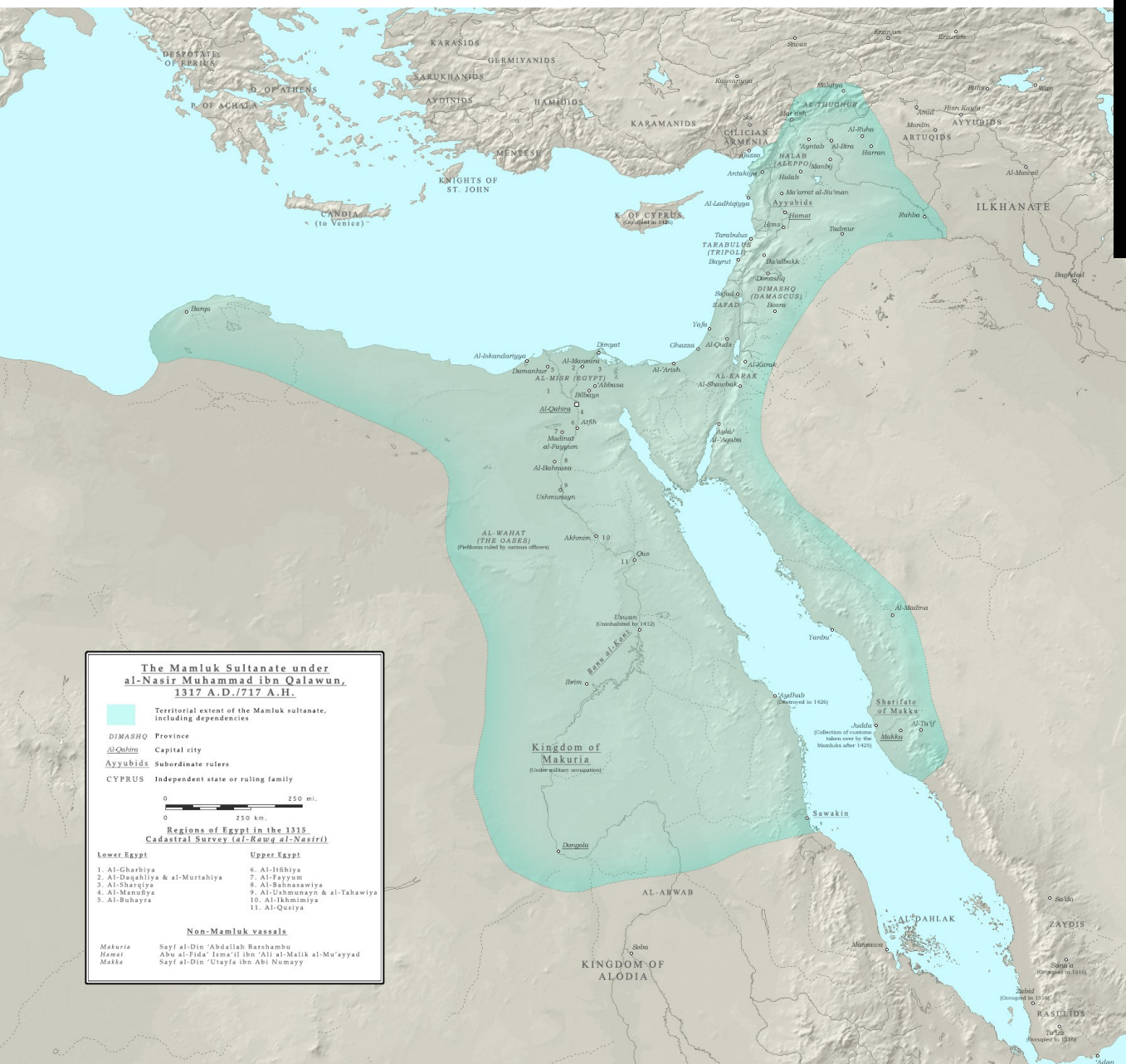
Samarkand

Kalifát/vláda	období
život Muhamada	570–632
Kalifát Rashidum	632–661
Umajjovský kalifát	662–750 ve Španělsku do 1031
Abbásidský kalifát	750–1258
- vláda Fatímovců v Egyptě	909–1171
- vláda Almorávidů (Berbeři) v Maroku a Španělsku	1040–1130
- vláda Almohadů (Berběři) v severní Africe a Španělsku	1130–1269
- vláda Ajjúbovců v Egyptě a Levantě	1171–1258
- vláda Mameluků v Egyptě	1259–1517
Otomanský kalifát	1299–1924

- 750 **Umajjovci** svrženi sun. **Abbásidy** – kmenové společenství nahrazeno byrokratičtějším systémem Sasánovské Persie (oslabení důrazu na vojenství – turečtí Gulamové, prof. armáda);
- Šíitští **Fatímové** (vs. Abbasovci) v **Egyptě** od 969 (+ Sýrie), **obilný** tribut – prosperita (**cukr, bavlna**); odklonění trhu s **kořením** (Asie) do Rudého moře – top renta středověku;
- Prostředí **obchodu** a **podnikání** – křesťanské a židovské obchodní komunity (Italové, Alexandrie); „liberální“ (klientelismus) obchodní režim; zanedbávání zemědělství v Egyptě;
- **Arabské Španělsko**: bohatý stát od 711; Arabové a berbeři, rozvinuté zemědělství (zahrady Persie); konverze, židé; samostatný Umajj. **chalifát v Cordóbě** (756-1031) - **el-Dorado**; **emirát Granada** (1230-1492)
- **Problémy** od 11st.: **Seldžuci** na východě, křížové výpravy, beduínské revolty v Africe;
- Přebrot **Saladina** 1171 v **Egyptě** (Hatín 1187) – **Ajjůbovci**; přetížení náklady na armádu – 1250 **Mamelucký převrat** (efektivní centralizovaný vojenský systém; dobyt Ottomany 1517); **1260 Ain Jalut** – Káhira hlavní město;

Samarkand (Uzbekistán)

Bukchara (Uzbekistán)

Merv (Turkmenistán)

Asijské ekonomiky

- **Indie** – pobřežní obchodní státy (Malabar a Koromandel) a vnitrozemské expanzivní říše (Chola); zlatý věk už za říše Guptů (320-550); pronikání islámu;
- Bavlna a pepř, přístup ke všemu zboží Asie...
- **Jihovýchodní Asie:** pevnina - usazené zemědělské populace (Barma, Siam); ostrovy – obchodní státy (Sumatra, Borneo, Jáva) + Moluky;
- Poloostrovy - rýže a potraviny; ostrovy - koření (hřebíček, muškátový oříšek a muškátový květ);

Čína

- **Čchin** (221-206 BC) – **centralizovaný**, despotický stát;
- Chan (206 BC – 220 AD) – první vrchol – **byrokratický konfuciánský** systém;
- Vláda turkického klanu Toba (386-534) – přesun obyvatel na **jih** (rýže) k **Jang-c-tiang** (budhismus);
- Znovusjednocení generály Suej (581-618) a úspěšná epocha **Tchang** (618-907) – kulturní vliv v celé Asii (JVA, Korea, Japonsko); **monetizace** (stříbro);
- Po období konfliktů **vrchol** za **Sung** (960-1279) – ekonomická expanze na jihu, zemědělská revoluce, růst populace (z 59 na 100mil.); tržní specializace, infrastruktura (Marco Polo), obchod;
- Konflikt s **nomády**, armáda až 1,25mil(!) – Džurdženi – opuštění severu...
- Budování přístavů, **lodě**, kompas, mapy; export hedvábí a porcelánu, dovoz koření a stříbra; produkce oceli (1078 jako Evropa 1700), střelný prach;
- Konfuciánství – loajalita, autority, soběstačnost, zemědělství;

Vpád mongolů

- Analogie - Řím (Skythie a Parthie), Evropa (Hunové a Avari), Čína (Hsiung-nu);
- **Hedvábná stezka:** luxus východu za otroky, kožešiny, jantar, vosk, med – **danění** karavan výnosnější než plundrování;
- **Sung** proti nájezdníkům (Liao, Hsi Hsia), přemožení Džurdženy...
- Temüdžin 1206 **Čingischán:** napadení Číny 1211 -> Peking 1215, ovládnutí severu 1234 (pokles populace 35mil. z 115);
- Chán zemřel 1227 – Ögedaj dobyl Kyjev 1240 a Maďarsko 1241, zemřel 1245;
- Möngke dobyl 1258 Bagdád a Damašek; (Ain Džálút 1260)
- 1276 odevzdali Sung vládu v Číně (dynastie Jüan 1271-1368); Korea a Japonsko (neúspěch 1281);
- Volná kontrola území (kromě Číny a Persie), příklad Zlatá horda;
- **Pax Mongolica** – kontrola a zabezpečení obchodu přes střední Asii (Krym-Peking 8-11měsíců) – tratí Muslimové, získávají Italové;

